

ДК 377.091.33:[94:004.9]

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/40-3-37>**Ольга УХНАЛЬ,***orcid.org/0000-0002-3377-2002**аспірант кафедри історії, правознавства та методики навчання
Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка
(Глухів, Сумська область, Україна) uxnalolga@gmail.com*

ВИКОРИСТАННЯ ТЕСТОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ

У статті розкрито питання, що стосується процесу діагностики знань, умінь і навичок учнів, який є важливою ланкою навчального процесу. Адже процес результативності суттєво залежить від ретельності підготовки до розробки методів контролю знань. Розкрито поняття тесту в педагогічному аспекті, зазначено і певну градацію та рівні складності з використанням різних типів, форм запитань. У статті охарактеризовано дефініції понять «система тестового контролю», «Google форми», «Classtime», «онлайн-платформи». Встановлено історичний момент появи та застосування методу тестового контролю в педагогіці та самого поняття «тест». Зазначена неоднозначність ставлення до форм тестового контролю з кінця XIX століття до наших часів. Виокремлено позитивні та негативні аспекти використання та застосування тестових технологій на уроках історії. Показано, як змінювалися форми, методи контролю навчальних досягнень учнів із часом. Обґрунтовано причини переходу і видозмінення форм та типів тестового контролю з паперового варіанту на електронно-віртуальний. Розглянуто програмні засоби, які пришвидшують роботу з тестами, дають змогу розширити кругозір та розкрити тему вивченого матеріалу в повному обсязі без максимальних затрат часу з автоматичною послугою перевірки та надання миттєвого результату у вигляді оцінки. Скомпоновано систему основних вимог до низки завдань під час підготовки до тесту учителя, які дадуть змогу отримати якісний результат та виявити слабкі сторони вивченого матеріалу, таким чином показавши якісний та кількісний показник засвоєння отриманого матеріалу. Визначено особливий аспект використання тестових технологій, платформ на уроках історії – це конфіденційність результатів. Під час тестування в режимі онлайн педагог бачить кожного учня, послідовність надання відповідей, а також кінцевий результат, який отримує учень в особистий кабінет або на електронну пошту. У підсумках визначено переваги сучасних методик над традиційними, потребу шукати нові форми, методи, вдосконалювати класичні, позбуваючись суб'єктивізму.

Ключові слова: *тест у педагогіці, діагностика навчальних досягнень, система тестового контролю, Google форми, Classtime, онлайн-платформи.*

Olga UKHNAL,*orcid.org/0000-0002-3377-2002**Postgraduate Student at the Department of History, Jurisprudence and Teaching Methods
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University
(Glukhiv, Sumy region, Ukraine) uxnalolga@gmail.com*

USE OF TEST TECHNOLOGIES IN HISTORY LESSONS

The article reveals, the process of diagnosing the knowledge, skills and abilities of students, which is an important part of the educational process. After all, the process of effectiveness largely depends on the thorough preparation for the development of methods of knowledge control. The concept of the test in the pedagogical aspect is revealed, it is noted and confirmed that the system of tasks, which are selected according to the age category, the studied material, have a certain gradation and levels of complexity using different types, forms of questions is important. The article describes the definitions of “test control system”, “Google forms”, “Classtime”, “online platform”. The historical facts of appearance and application of the method of test control in pedagogy and the very concept of “test” are established. Different points and attitude to the forms of test control from the end of the XIX century to the present day is noted. The positive and negative aspects of the use and application of test technologies in history lessons are highlighted. It is shown how the forms and methods of monitoring students’ academic achievements have changed. The reasons for the transition and modification of forms and types of test control from the paper version to the electronic-virtual one are substantiated. The software tools that speed up the work helping in studying the material minimizing the necessary time with an automatic service of verification and providing an instant result in the form of evaluation. The system of basic requirements to a number of tasks during preparation for the teacher’s test which will give the chance to receive qualitative result and revealing of weaknesses of the studied material, thus showing qualitative and quantitative mastering indicator of the received material is composed. A special aspect of the use of test technologies and platforms in history lessons is the confidentiality of the results. During online testing, the teacher sees each student, the sequence of answers, as well as the final result that the student receives in the personal account or by e-mail. The results identify the advantages of modern methods over traditional ones, the need to look for new forms, methods, to improve the classical ones.

Key words: *test in pedagogy, diagnostics of educational achievements, test control system, Google forms, Classtime, online platforms.*

Постановка проблеми. Зміни, які відбуваються в суспільстві, кардинально змінюють життя та погляди на нього, особливо в педагогіці. Комп'ютерні технології набули широкого вжитку не тільки в промислових масштабах, але й у науці й техніці. Педагогіка стоїть в основі цих змін, і не дивно, що реформи, які відбуваються в освіті XXI століття, починаються із закладів загальної середньої освіти. З'являються нові моделі організації освітньо-виховного процесу. Важливим аспектом змін є не тільки підготовка, організація, мотивація, але ще й система контролю. Сучасна педагогіка відходить від принципу суб'єктивізму, а базується на інших: об'єктивізму, гуманізму, дитиноцентризму, толерантності. Вперше поняття «тест», оперування ним та застосування з'явилося у 1899 році, введено в обіг американським психологом Джеймсом Кеттелом. Науковцем було доведено, що тести, матеріали яких ретельно підібрані, якісно складені запитання дають змогу за короткий проміжок часу отримати достовірну інформацію, за якою учитель матиме змогу проаналізувати помилки, виокремити їх, здійснити аналіз, таким чином закріпивши матеріал. Нині система тестового контролю потужно використовується в системі зовнішнього незалежного оцінювання. До цього процесу можна ставитися негативно, як зазначає у своїх статтях І. Фаріон, що система тестового контролю тільки поглиблює проблеми в освітньо-виховному процесі, нездатністю самостійно висловити думку, а більше є автоматичною роботою. Або, навпаки, можна позитивно дивитися на використання сучасних тестових технологій, як М. Челишкова, Є. Михайличев, В. Матвієнко. Стаття містить практичні рекомендації щодо застосування сучасних технологій тестового контролю, враховуючи переваги та недоліки.

Аналіз досліджень. Система тестування у світі і Україні щораз удосконалюється. Недивно, що науковці сучасності стають прихильними до цього методу педагогічного дослідження (С. Ніколаєва, О. Петрашук, П. Айразян, Дж. Браун, М. Мятлева, М. Савчин). Саме поняття «тестування» досліджувалося і запропоноване психологами Г. Лінертом, В. Візерським. Класифікацією тестів займалися низка науковців та фахівців своєї справи: В. Аванесов, В. Беспалько, К. Інгенкамп, І. Булах, Дж. Макк, В. Хант, Р. Фрік (Булах, 2006: 12).

Мета статті – розкрити необхідність та зручність використання сучасних тестових технологій на уроках історії.

Виклад основного матеріалу. У педагогіці тестування – це метод, за допомогою якого діагностують результат освітнього процесу, що базується

на принципах об'єктивності. Він є інструментом перевірки ступеня навченості учня, який складається із системи тестових завдань, обробка та аналіз результатів. До тестів є низка вимог: валідність (відповідність), надійність, ефективність. Тестові завдання можна поділити на дві групи: відкриті – завдання вільного викладу, завдання-доповнення; закриті – завдання на відповідність, послідовність, співвідношення. Метод тестового контролю перевірки знань, умінь та навичок учнів можливий на різних етапах, типах уроку.

Нині ми споглядаємо тенденцію, коли заклади загальної середньої освіти мають підключення до мережі Інтернет не як розкіш, а як факт, без якого неможливо у 2021 році уявити собі навчання без онлайн-режиму. Такі зміни продиктовані ситуацією, яка склалася нині у зв'язку з вірусом COVID-19, коли навчальні заклади опинилися в таких умовах, де потрібно було не тільки надавати якісну освіту, а й провести об'єктивну перевірку результатів навчання та засвоєння знань учнями. Зміни полегшили процеси підготовки, побудови тестових завдань онлайн-платформи, на яких уже був конструктор текстів із заготовленими макетами, що доволі швидко полюбилися педагогам.

«Всеосвіта» та «На Урок» – це ті освітні проекти, освітні спільноти, які першими надали активну допомогу в підготовці до уроків як педагогам, так і учням у режимах офлайн та онлайн. Ці дві платформи схожі тим, що діють у чотирьох напрямках: підвищення кваліфікації, тобто завдяки онлайн-навчанню педагог за своєю спеціальністю зможе вибрати потрібні курси, пройти їх у зручний час, отримати сертифікат підвищення кваліфікації; видавництво – друкування власних педагогічних розробок, статей, методичних надбань; конкурси, олімпіади; освітня соціальна мережа, завдяки якій відбувається обмін інформацією між педагогами з різних куточків України та світу. Ці платформи дають змогу реєструватися, отримати власний кабінет, накопичувати методичні матеріали і накопичувати створені тести завдяки розділу «Конструктор тестів», який розміщено в рубриці «Інструменти педагога» на платформі «Всеосвіта», «На Урок» – у рубриці «Тести», «Створити тест».

Що ж приваблює освітян у конструкторах такого зразку? По-перше, зручність для розуміння шаблони, по-друге, необмеженість у створенні кількості тестів, по-третє, учитель сам вибирає послідовність порядку запитань, виставляючи функцію «показувати в довільному порядку», по-четверте, доступність, адже завантажуються завдання з будь-якого гаджета, по-п'яте, легкість у редагуванні помилок. Створюючи тест, учитель

вибирає клас, предмет. Завдяки таким тестам охопленість аудиторії максимальна, потрібен лише доступ до мережі Інтернет. Користування такими тестовими конструкторами на уроках історії зекономить час, миттєвий результат, унеможливить процес запозичення інформації чи списування, нагадуючи про принципи академічної доброчесності. Тести мають різні види завдань від вибору однієї відповіді до висловлення своєї думки відповідно до запитання. Завдяки різним рівням завдань учитель може проаналізувати та об'єктивно визначити рівень підготовки учня до уроку, а також виділити запитання, на які потрібно звернути увагу учневі.

Що ще онлайн-тестування робить привабливим – це режим доступу до тестів від банального посилання, яке розсилається у спільноті, на пошту, до QR-кодування. Час проходження тесту може бути запланованим – чітко зазначається з початком та закінченням уроку, може бути подовженим у часі – відповіді надаються протягом кількох днів залежно від складності теми, тестових завдань, особливостей класу. Педагогові тепер не потрібно відслідковувати, як відповіли учні, для цього після закінчення проходження тестової роботи можна всі результати завантажити у форматі Excel. Завдяки таблицям, діаграмам можна відстежити результативність підготовки, визначити сильні та слабкі сторони в засвоєнні матеріалу.

Для учителів історії дуже важливо на уроках історії розвивати компетентності: просторову, хронологічну, аксіологічну, мовленнєву, логічну, інформаційну. Онлайн-тести завдяки різним видам завдань легко справляються з поставленою задачею. Завдання можуть бути як текстовими, так і графічними – можна завантажити карту, портрет історичної постаті, зображення репродукції картини і т.д. Якщо педагог бачить порушення з боку учнів у момент проходження тесту, він може закрити доступ до нього, вилучити учня і для цього не обов'язково знаходитися в аудиторії, достатньо в час початку проходження запитань бути присутнім біля комп'ютера. Бувають моменти, коли педагог не мав змоги спостерігати за процесом проходження тестів, після закінчення в таблиці результатів можна спостерігати кілька разів, як той чи інший учень намагався заходити і виконувати один і той самий тест.

Classtime – онлайн-конструктор для ефективної візуалізації поданого матеріалу. Завдяки комп'ютерним можливостям уроки стають цікавими, сучасними, які прогресують відповідно до сучасних вимог. На відміну від конструкторів, що розміщені на платформах «Всеосвіта»,

«На Урок», конструктор Classtime має як безплатну версію, так і більш розширену, за яку потрібно сплатити певні кошти. Для того, щоб створити тест, потрібно зареєструватися і в кінцевому результаті ви матиме власний кабінет, бібліотеку тестів, які можна накопичувати. Кожна реєстрація має бути прикріплена до вашої дієвої електронної адреси, адже приходять цікаві розсилки, якими можна буде в подальшому скористатися. Маючи власний кабінет, ви заходите до нього як педагог, а це означає, що ви зможете створювати тести і надавати доступ до них цілому класу або окремим учням. Створюючи тест, матимете змогу працювати з такими видами завдань: одна правильна відповідь, кілька правильних відповідей, правда/неправда, тест, встановити порядок, встановити відповідність, вибірка тексту, встановити область. Задання можна посилити додатковим роз'ясненням або, навпаки, графічним зображенням. Встановивши час проходження сесії та час закінчення, можна переглядати перебіг проходження запитань, дуже чітко видно, де який учень чи учениця припустилися помилки, скільки часу витрачають на те чи інше запитання. Звичайно, проходження тестової роботи не в аудиторії класу дає змогу учням скористатися додатковою літературою задля ефективного проходження завдань, але педагог чітко це може відслідкувати. Завдяки платформі Classtime учні 10-11 класів мають змогу практикуватися у проходженні тестів під час підготовки до ЗНО, таким чином позбуваючись бар'єру та страху перед проходженням зовнішнього незалежного оцінювання. Усі створені тести автоматично зберігаються в рубриці «Бібліотека», їх можна з часом редагувати і навіть видаляти, створивши нові. Кожен тест має назву, яку ви надаєте самостійно відповідно до теми, засвоєння знань, умінь та навичок, до якої потрібно перевірити, а також код сесії, який ви надаєте, розіславши посиланням, або завдяки наданню QR-коду або через спільноту у Viber, Telegram, Messenger. Завдання тестової роботи також можна надати і в паперовому варіанті, імпортувавши у Word. Недопущення помилок редагується завдяки вкладці «Попередній перегляд». Результати проходження тестового завдання з тією чи іншою темою можна зберегти на своєму комп'ютері, роздрукувати. Дані подаються у вигляді таблиць та діаграм, завдяки яким можна побачити тенденцію покращення чи погіршення ситуації і на що звернути увагу. Якщо в індивідуальному порядку учні з поважних причин не мали змоги бути присутніми на сесії, можна відкрити додаткову, з іншим кодом доступу.

Окрему увагу хотіла звернути на можливість Інтернет-сервісу Google, адже завдяки йому цілі навчальні заклади почали створювати віртуальні класи зі своїм розкладом, дзвінками, завданнями. Використання, застосування онлайн-тестів не обійшло цей сервіс. Нині досить активно практикуються Google-форми на різних етапах уроків, незалежно від типів. Кожен власник електронної пошти на Google-сервері має Google-додатки, серед яких чільне місце посіли «Форми». На відміну від інших онлайн-конструкторів тестів, під час створення потрібно не забувати, що обов'язково додати форму для прізвища та ім'я учня/учениці, клас. Створюючи форму, можна вибирати різні види завдань: на одну відповідь, кілька відповідей, текст або його уривок, можуть бути завантажені уривки аудіо-, відеоматеріалів, графічні зображення, посилання на YouTube. Як і будь-який конструктор, Google-форми наділені можливістю попередньої перевірки тесту, редагування, відкриття та закриття доступу, пересилання через усі можливі сервіси отримання інформації. Створення завдань відбуваються в досить легкий спосіб, з огляду на індивідуальні та вікові особливості класу. Хотілося б окремо зупинитися на перевагах саме цього сервісу: він є абсолютно безплатним, доступ для створення форм має кожен з акаунтом Google, не потребує спеціальних носіїв, не потребує окремого громіздкого технічного обладнання, спеціальних програм; легко створювати завдання; є автоматична статистика. Що полегшує користування цим сервісом? Легкодоступність. Не потрібне запам'ятовування паролів для входу в особистий кабінет, варто знати логін та пароль від власної Google-пошти.

З вищезазначеного та сказаного про створення онлайн-тестів хотілося б виокремити позитивні та негативні аспекти.

Позитивні: універсальність, висока швидкість, можливість швидкого редагування, автоматичність у перевірці, надання статистичної звітності про результати проходження тестових завдань, зрозумілість, можливість надання посилання на проходження тесту або друк на папері, міжпредметні зв'язки, використання та застосування на уроках інформаційно-комунікаційних технологій, безплатне використання та застосування, можливість задіяти велику аудиторію, індивідуальний підхід, застосування завдань різного рівня з використанням аудіо-, відеоматеріалів, відсутність у потребі застосування спеціального технічного оснащення, чіткість у виконанні, часові обмеження, об'єктивність, передбачуваність, чітка градація балів, швидке обчислення та кінцевий результат.

Негативні аспекти: уникати обтяження уроку тестовими завданнями, дозвано використовувати тестові завдання, не забуваючи про розвиток мовленнєвої компетентності на уроках історії, контроль за виконанням завдань, аби уникнути порушення дотримання академічної доброчесності під час проходження завдань.

Висновки. З викладу основного матеріалу статті можна чітко зазначити, що метод тестового контролю, звичайно, є невід'ємною частиною перевірки набутих знань, умінь та навичок учня, але погоджуся з поглядами сучасних вітчизняних педагогів, що цей метод має бути дозованим. Система контролю не має бути обтяжена тільки тестами, щоб не порушити здатність учнів мислити логічно, шукати причинно-наслідкові зв'язки. Метод тестового контролю потрібно використовувати обережно, якщо педагог точно знає, що це посприє підвищенню ефективності освітнього процесу. Педагог працює з класом, враховуючи вікові, індивідуальні особливості, навчальні здібності колективу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антуф'єва В. А., Белоусова В. В. Використання тестового контролю як засобу перевірки знань студентів у закладах вищої освіти. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2018. № 37. Том 3. С. 4–7.
2. Булах І. Є., Мруга М. Р. Створюємо якісний тест: навч. посіб. Київ : Майстер-клас, 2006. 160 с.
3. Ваш шлях до успіху учнів. URL: <https://www.classtime.com/uk/> (дата звернення 18.07.2021).
4. Всеосвіта – Національна освітня спільнота. URL: <https://vseosvita.ua/> (дата звернення 15.07.2021).
5. Голубева М. О., Бахтіярова Х. Ш., Радченко М. І. Світові тенденції розвитку та впровадження педагогічних тестових технологій у ВНЗ. *Наукові записки*. 2014. Том 162. *Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота*. С. 16–20.
6. Ляшенко О. І., Жук Ю. О. Тестові технології оцінювання компетентностей учнів : посібник. Київ : Педагогічна думка, 2015. 181 с.
7. Освітній проєкт «На урок» для вчителів. URL: <https://naurok.com.ua/> (дата звернення 15.07.2021).
8. Петухова І. О. Тестування в освіті України крізь призму розвитку психолого-педагогічної науки. Ірпінь : Національний університет державної податкової служби України, 2014. 197 с.
9. Сервіс для створення інструментів опитування Google Форми. URL: <https://docs.google.com/forms/u/0/> (дата звернення 21.07.2021).
10. Центр навчання Google Workspace. URL: <https://support.google.com/a/users/answer/9302965?hl=ua> (дата звернення 21.07.2021).

REFERENCES

1. Antufieva V. A., Bielousova V. V. Vykorystannia testovoho kontroliu yak zasobu perevirky znan studentiv u zakladakh vyshchoi osvity. [The use of test control as a means of testing students' knowledge in higher education institutions]. Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Filolohiia. 2018. Nr 37. Tom 3. pp. 4–7 [in Ukraine].
2. Bulakh I. Ie., Mruha M. R. Stvoriuiemo yakisnyi test [We create a quality test]: navch. posib. Kyiv: Maister-klas, 2006. 160 pp. [in Ukraine].
3. Vash shliakh do uspihku uchniv [Your path to student success]. URL: <https://www.classmate.com/uk/> (data zvernennia 18.07.2021) [in Ukraine].
4. Vseosvita – Natsionalna osvitnia spilnota [Universal Education – National Educational Community]. URL: <https://vseosvita.ua/> (data zvernennia 15.07.2021) [in Ukraine].
5. Holubieva M. O., Bakhtiarova Kh. Sh., Radchenko M. I. Svitovi tendentsii rozvytku ta vprovadzhennia pedahohichnykh testovykh tekhnolohii u VNZ. [World trends in the development and implementation of pedagogical test technologies in universities]. Naukovi zapysky. 2014. Tom 162. Pedahohichni, psykhohohichni nauky ta sotsialna robota. pp. 16–20 [in Ukraine].
6. Liashenko O. I., Zhuk Yu. O. Testovi tekhnolohii otsiniuvannia kompetentnosti uchniv [Test technologies for assessing student competencies]: posibnyk. Kyiv: Pedahohichna dumka, 2015. 181 p. [in Ukraine].
7. Osvitnii proiekt «Na urok» dlia vchyteliv [Educational project “For a lesson” for teachers]. URL: <https://naurok.com.ua/> (data zvernennia 15.07.2021) [in Ukraine].
8. Pietukhova I. O. Testuvannia v osviti Ukrainy kriz pryзму rozvytku psykhohohoh-pedahohichnoi nauky [Testing in education in Ukraine through the prism of the development of psychological and pedagogical science]. Irpin: Natsionalnyi universytet derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy, 2014. 197 p. [in Ukraine].
9. Servis dlia stvorennia instrumentiv opytuvannia Google Formy [Service for creating Google Forms survey tools]. URL: <https://docs.google.com/forms/u/0/> (data zvernennia 21.07.2021) [in Ukraine].
10. Tsentri navchannia Google Workspace [Google Workspace Learning Center]. URL: <https://support.google.com/a/users/answer/9302965?hl=ua> (data zvernennia 21.07.2021) [in Ukraine].